

Poblenou 22@Barcelona
El districte de la innovació

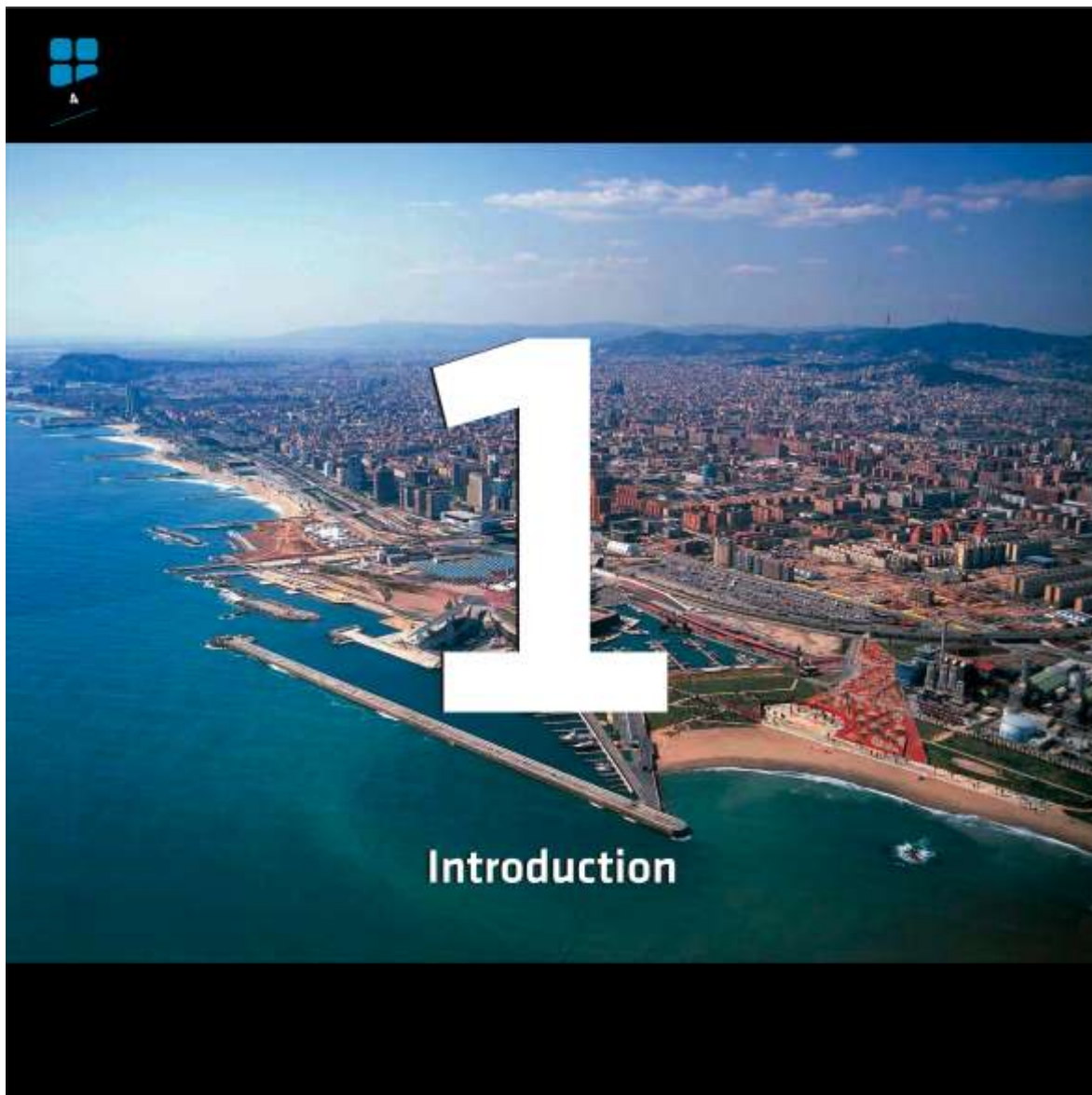
Poblenou 22@Barcelona
El districte de la innovació

Índex

1. Introducció	4
1.1. Dos casos de bones pràctiques urbanes	5
1.2. Casos excepcionals amb trets comuns	7
2. Poblenou 22@Barcelona, el districte de la innovació	12
2.1. L'indret i el seu passat	13
2.2. Objectius i conceptes / trets clau	16
2.3. Resultats	20
2.4. Reptes de futur	25

1

Introducció

Barcelona. Dos casos de bones pràctiques urbanes

Barcelona presenta dos casos de bones pràctiques urbanes amb el títol "Ciutats habitables".

- Ciutat Vella. El centre històric de Barcelona.
- Poblenou 22@Barcelona. El districte de la innovació.

Aquests dos casos compleixen els requisits per exposar-se en la zona de Millors Pràctiques Urbanístiques de l'Exposició Universal de Xangai del 2010. Són dos casos concrets que afecten zones molt ben definides des d'un punt de vista territorial i que són fàcilment identificables dins del teixit urbà.

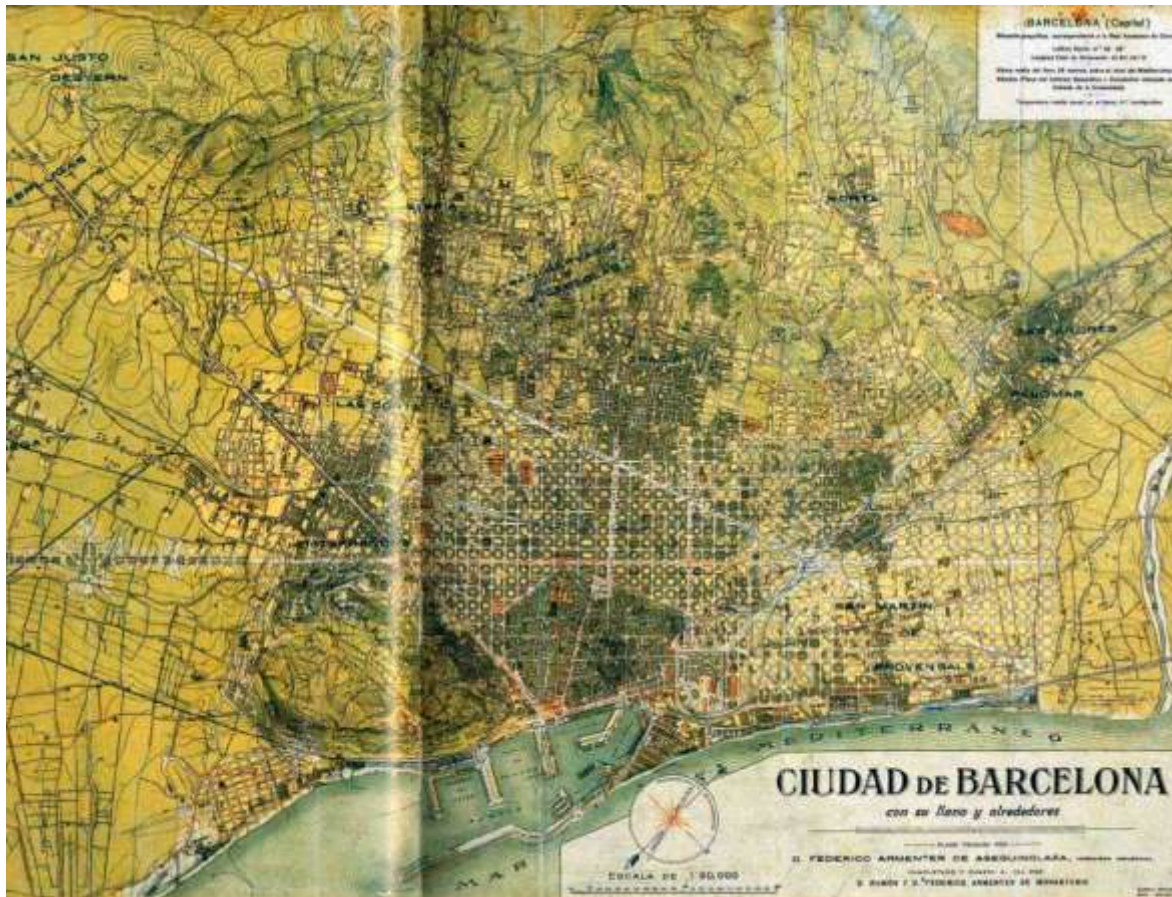
Constitueixen dos processos de transformació en fase de desenvolupament en zones amb un valor estratègic fonamental per a la ciutat i la seva àrea metropolitana: el centre històric, que és vertaderament el centre administratiu, polític, cultural i turístic de la ciutat, que lluita per conservar la seva naturalesa residencial; i l'antic barri industrial per excel·lència de Barcelona, que té l'objectiu de convertir-se en part d'una ciutat habitable sense perdre la seva naturalesa productiva.

L'actuació que s'ha dut a terme a Ciutat Vella és el resultat del gran empitjorament de les condicions de vida dels veïns i les veïnes, mentre que l'actuació al Poblenou forma part de l'estratègia econòmica de la ciutat. Les dues àrees han quedat excloses de la dinàmica de la ciutat: la primera havia perdut els valors urbans i la segona no els havia tingut mai.

Tots dos processos comparteixen l'objectiu comú d'aconseguir les condicions que caracteritzen les ciutats habitables:

- Un marc atractiu que respecti l'entorn.
- Un model urbà viable econòmicament que ofereixi oportunitats a les persones.
- Una comunitat socialment cohesionada.

Casos excepcionals amb trets comuns

Els projectes de Ciutat Vella i Poblenou 22@Barcelona comparteixen uns trets que els distingeixen:

Àrea territorial

Totes dues són àrees territorials amb uns límits clars, compostes per estructures morfològiques identificables dins del conjunt de la ciutat: Ciutat Vella és una estructura medieval que destaca de l'Eixample de Cerdà, una extensió quadriculada, mentre que el Poblenou forma part d'aquesta quadrícula amb unes fronteres molt ben delimitades.

Un altre element comú és la seva gran extensió. Són unitats territorials que tenen un pes important des del punt de vista de la superfície total de la ciutat. La superfície de 9 quilòmetres quadrats del Poblenou representa gairebé el 10% de la superfície de la ciutat, i la de Ciutat Vella en representa el 5%. Els processos de transformació de cadascuna tenen un mèrit i una significació especials per aquesta raó.

Tots dos casos també constitueixen exemples de com s'ha d'intervenir en àrees fonamentals de la ciutat amb l'objectiu de recuperar-ne o redefinir-ne el paper cívic.

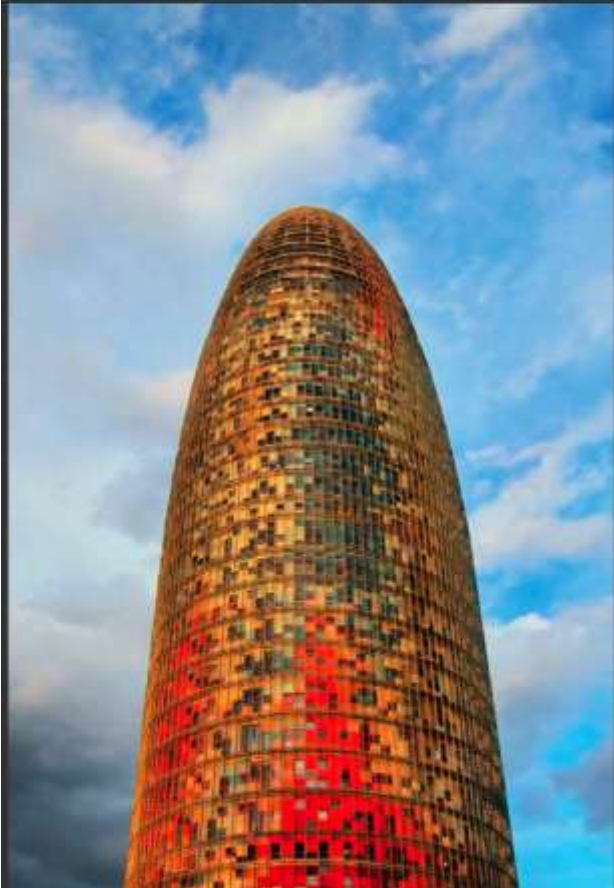
Actuacions estratègiques

Les dues intervencions s'inclouen dins d'un conjunt de plans i projectes que es desenvolupen a Barcelona el valor estratègic dels quals rau en la capacitat d'influir en l'evolució de la ciutat a mitjà i llarg termini.

Aquest conjunt d'actuacions, dutes a terme mitjançant una gran varietat d'instruments, inclou, entre altres, accions per transformar estructures industrials bàsiques, com és el cas del projecte del 22@ del Poblenou; actuacions estructurals que volen establir nous enllaços urbans; la planificació de grans espais oberts com a elements per reequilibrar una ciutat compacta; la reconstrucció d'instal·lacions del barri, i la implementació d'un pla d'habitatge.

A més de constituir un element bàsic de l'estratègia econòmica de Barcelona, com a centre principal de l'àrea metropolitana, el projecte del 22@Barcelona del Poblenou també ofereix un nou model de construcció de ciutats que ha obert el camí a operacions a gran escala per transformar sòl industrial a Barcelona.

El projecte de Ciutat Vella és un cas extrem i excepcional dins d'aquest grup de projectes estratègics, a causa de la importància històrica, cultural i política com a catalitzador de la centralitat.

Característiques del procés

Els casos que presenta Barcelona són processos a llarg termini que actualment es troben en fase de desenvolupament. Així és possible fer un balanç dels resultats. Tenen un rerefons important i es projecten en el futur seguint la seva pròpia lògica de desenvolupament.

Un altre element que comparteixen és que són exemples de com gestionar la complexitat urbana, la cúspide del desenvolupament urbà del segle XXI. Aquesta complexitat prové, en part, de l'aglomeració en el mateix territori de diversos sistemes urbans que de vegades no presenten coherència entre si i això pot generar conflictes. La gestió de la complexitat urbana demana diversos instruments quant al desenvolupament urbà, l'acció social, les mesures econòmiques i culturals, etcètera.

Les dues operacions es duen a terme sota la direcció del sector públic amb la col·laboració de la iniciativa privada. També disposen d'un òrgan gestor, una empresa pública o una col·laboració amb el sector privat, per tal de promocionar i coordinar els diversos tipus d'actuació.

Correspondència amb l'estratègia general de Barcelona

Tots dos casos són exemples perfectes de l'estratègia de desenvolupament general de la ciutat, que té com a finalitat la millora de la qualitat de vida de la ciutadania, i que ha adoptat els valors següents com a criteris d'actuació:

- Una ciutat densa i compacta. Una ciutat eficient amb una àmplia gamma d'usos i funcions urbanes en un espai petit, que redueix la mobilitat innecessària i estimula la cohesió social al mateix temps que garanteix una eficiència més elevada en la gestió del territori.
- Una ciutat mediterrània. Una ciutat paradigmàtica per a les activitats a l'aire lliure i la convivència, que presta una atenció especial als espais públics, els llocs de trobada per excel·lència.
- Una ciutat complexa que opta per una gamma completa d'usos, per oposició a l'especialització. Una ciutat on es pot viure, treballar i gaudir. Una ciutat complexa des d'un punt de vista morfològic i sociològic.
- Una ciutat sostenible. Una ciutat que es desenvolupa seguint criteris de mobilitat sostenibles, que incorpora mesures d'estalvi energètic i que s'esforça per reduir la contaminació.
- Una ciutat productiva i innovadora. Una ciutat que fomenta l'activitat econòmica com a factor important per millorar la qualitat de vida de les persones i que opta per la tecnologia i l'economia creativa.
- Una ciutat integradora. Una ciutat que cerca una identitat, una cohesió. Una ciutat oberta que es preocupa per la creació de nous epicentres per a la cultura i les relacions socials.

2

Poblenou, 22@Barcelona,
"el districte de la innovació"

Presentació

El Poblenou va ser la zona industrial més important de Barcelona durant més d'un segle. El pla del 22@Barcelona és l'encarregat de transformar aquesta antiga zona industrial i aquest barri de treballadors dins d'un nou model basat en l'economia del coneixement.

El pla adopta un model de ciutat compacta, diversa i equilibrada en què els espais de producció, formació i recerca coexisteixen amb una gran varietat de propostes residencials i comercials així com amb nous projectes de centralitat cultural i cívica.

2.1. L'indret i el seu passat

El nou districte del 22@ està situat a la zona oriental de la ciutat de Barcelona. El seu radi d'acció abraça un espai rectangular d'unes 900 hectàrees que limiten amb la Gran Via, el front marítim recuperat, el parc de la Ciutadella i el riu Besòs. L'activitat més important, coneguda com el *Pla 22@Barcelona* representa una operació de desenvolupament urbà en una superfície de 200 hectàrees que cobreix bàsicament l'antic barri del Poblenou.

Durant més de 150 anys, el Poblenou havia estat el barri industrial de Barcelona. La identificació amb la indústria era tal que al final del segle XIX se'l coneixia com "el Manchester català". El dinamisme econòmic d'aquesta indústria va disminuir en el darrer terç del segle XX, ja que les fàbriques es van traslladar a sectors especialitzats a fora de la ciutat. La reducció de l'activitat industrial va comportar l'abandó i el deteriorament de la zona. Les poques àrees residencials que hi quedaven convivia amb les fàbriques contaminants en un entorn urbà atrotinat sense les instal·lacions adequades. El Poblenou també era un barri aïllat, molt mal comunicat amb el centre de la ciutat, i que donava l'esquena al mar a causa de les vies de tren.

El treball d'infraestructures tan important dut a terme arran dels Jocs Olímpics del 1992, la modificació del traçat de les vies, la construcció de la ronda Litoral i la recuperació del front marítim van establir les bases per a la transformació d'aquella zona. L'allargament de l'avinguda Diagonal, la via emblemàtica de la ciutat que travessa tota la zona, va fer possible incorporar el Poblenou de manera definitiva a la dinàmica de la ciutat. La zona va rebre moltes pressions per convertir-se en una àrea residencial, a causa de la posició important que havia adquirit dins de la ciutat.

El projecte del Poblenou, el 22@Barcelona, que es va començar a executar l'any 2000, representa un punt d'inflexió en el procés de transformació de la zona. El projecte té la intenció de transformar les àrees industrials en un barri fonamentat en les noves activitats econòmiques basades en la tecnologia, la innovació i la creativitat, en línia amb el model de ciutat compacta que fa l'ús residencial compatible amb la nova activitat productiva de la societat del coneixement i l'economia creativa.

Avui dia, el Poblenou és un barri que gaudeix d'una situació urbana immillorable, ja que inclou el front marítim reconstruït per a l'ús ciutadà, i el creua l'avinguda Diagonal, centre neuràlgic, en ambdós extrems de la qual es duen a terme operacions de gran importància: la plaça de les Glòries i les noves instal·lacions i espais públics de la zona del Fòrum, un complex desenvolupat amb serveis i infraestructures que gaudeixen de la tecnologia urbana més puntera i que ofereix a la ciutadania nous espais culturals i de lleure.

El procés de renovació que té lloc a les zones industrials del Poblenou, actualment en desenvolupament, no es pot separar de les altres operacions estructurals que es duen a terme a la part oriental de la ciutat, com ara la transformació del corredor ferroviari de Sant Andreu - la Sagrera (en què hi haurà la nova estació de tren de l'alta velocitat), l'esmentada plaça de les Glòries i la recuperació mediambiental del riu Besòs.

2.2. Objectius i conceptes clau

Dels principals valors que han propiciat que el pla del 22@Barcelona sigui un model de ciutat habitable, els més destacables són els següents:

- La reactivació econòmica del districte per mitjà de la transformació de l'estructura productiva, convertint una activitat basada en el sector tèxtil en una que es fonamenta en el coneixement i el talent. Aquesta nova activitat productiva no contamina i es desenvolupa de manera compatible amb l'ús residencial, de manera que crea un nou centre a la ciutat de Barcelona.
- La promoció d'usos mixtos al barri per garantir-ne l'activitat i la vida al llarg de tot el dia, i fomentar uns entorns agradables i segurs.
- La creació i la millora de nous espais públics per facilitar la convivència i l'ús de la ciutadania (ampliació de les voreres, eliminació de les barreres físiques, nous centres culturals i socials, un nou centre de conferències, etcètera).
- La protecció i la reivindicació dels elements del patrimoni industrial (fàbriques, passadissos, magatzems, residències dels treballadors, ampliacions urbanes) que es destinen a nous usos (industrials, formatius, residencials, per a la producció artística o cultural, etcètera).
- L'esforç constant per fer propostes de sostenibilitat que facilitin l'eficiència i l'estalvi energètic i que millorin la qualitat de vida dels veïns i les veïnes (la mobilitat urbana, la posada en funcionament de plantes de reciclatge, la instal·lació de sistemes de calefacció i de refrigeració centrals als complexos residencials, l'ús de dipòsits d'aigua de pluja, etcètera).
- La renovació dels espais públics amb uns serveis millors i amb la incorporació de criteris d'eficiència, la tecnologia aplicada al disseny d'infraestructures urbanes i la mobilitat sostenible.
- La millora dels enllaços del barri del Poblenou amb la resta de la ciutat de Barcelona i l'eliminació de les barreres que abans l'havien deixat aïllat. Entre les operacions urbanes més completes de tot el projecte destaca la connexió de l'avinguda Diagonal amb el mar, un centre neuràlgic de gran

importància quant a la capacitat de transformar i oferir estructures, que ha culminat amb la recuperació del front marítim i les platges com a espais oberts al mar que en respecten l'emplaçament.

- L'adaptació i la renovació de la ciutat amb una mirada fresca al projecte de Cerdà.
- L'ús d'una planificació urbana innovadora que regula els processos de transformació en lloc de predeterminedar formes definitives per als barris.
- La col·laboració de l'Ajuntament de Barcelona amb altres cossos públics i privats i institucions, que ha comportat el reconeixement del 22@ com a model de col·laboració institucional i empresarial.

2.3. Els resultats

El projecte del 22@Barcelona té una superfície bruta de 4.000.000 de metres quadrats, 1.382.644 dels quals ja s'han construït o se n'ha garantit el permís de construcció. Un total de 3.200.000 metres quadrats estan destinats a activitats productives amb 800.000 metres quadrats per a altres usos. D'aquests darrers, 400.000 seran per a instal·lacions públiques, i 114.000 es destinaran a zones verdes.

Es calcula que la inversió total en infraestructures serà d'uns 180.000.000 d'euros. L'any 2007 s'havien invertit un total de 75.000.000 d'euros, el que representa gairebé el 42% de la inversió total. Entre altres aspectes, el pla inclou la renovació de 37 quilòmetres de carrers, 14 dels quals ja s'han completat, juntament amb 29 quilòmetres de carril bici.

L'objectiu és crear 4.000 nous pisos subvencionats, 1.316 dels quals es construeixen en l'actualitat o se n'ha aprovat la construcció. A més a més, ja hi ha 4.600 pisos en les anteriors zones industrials. Així, doncs, s'aconseguiria obtenir una combinació equilibrada i adient d'activitats productives i residencials al barri del Poblenou.

Quant a la recuperació del patrimoni industrial, l'esmena al Catàleg del patrimoni industrial de Barcelona assegura la preservació de 114 elements del Poblenou.

Al final del 2007, hi havia un total de 925 empreses instal·lades al Poblenou, un 47,01% de les quals eren empreses emergents i el 50% provenia de sectors estratègics del barri (mitjans de comunicació, TIC, tecnologia mèdica i energies). Ja donaven feina a 33.000 treballadors dels 150.000 que es preveu que hi haurà quan s'acabi el pla. Aquest nombre augmentarà amb l'arribada de 30.700 estudiants universitaris que vindran al districte a fer els estudis.

El barri digital, un projecte establert pel 22@Barcelona juntament amb el barri de Sant Martí, es dirigeix a la ciutadania del barri en conjunt, per facilitar la convivència i la col·laboració entre els agents de totes les àrees. Les seves accions inclouen l'establiment d'una xarxa de classes multimèdia, que ja compta amb més de 1.500 usuaris, o del programa de memòria virtual, que ha enregistrat el testimoni de 75 persones grans i en què han participat 350 estudiants.

2.4. Reptes de futur

Per tal de consolidar el projecte del 22@Barcelona de manera definitiva, l'Ajuntament de Barcelona vol assolir els reptes següents:

- Dotar el barri del Poblenou d'una nova centralitat dins de la ciutat de Barcelona, com a districte de la innovació que atregui tant als veïns i les veïnes com a la competència econòmica.
- Assolir un impacte del 15% en la productivitat total de Barcelona.
- Combinar el conjunt d'accions noves i actuals per al barri del Poblenou.
- Consolidar les agrupacions del model del 22@ (mitjans de comunicació, TIC, tecnologies mèdiques i energia) atraient i agrupant les empreses i les institucions científicotecnològiques.
- Dotar el barri d'espais específics per a les petites i mitjanes empreses innovadores, llançar una plataforma d'aterratge d'empreses i empresaris internacionals, promoure els espais per a les empreses creatives i orientades al disseny i construir més residències universitàries per a investigadors.
- Estendre de manera significativa l'habitatge social, crear més espais públics i zones verdes, implementar un pla de mobilitat i de transport públic, proporcionar instal·lacions, serveis i espais per a la creació i la difusió cultural.

Poblenou 22@Barcelona
El districte de la innovació

